СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLIX. Ч. 110. Джерзі Сити, Н. Дж., четвер, 15-го травня 1941. No. 110. Jersey City, N. J., Thursday, May 15, 1941. VOL. XLIX.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. 4-0807. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ЗВІТ ГОЛОВНИХ УРЯДНИКІВ ВИКАЗУЄ ВЕЛИКИЙ ЗРІСТ У. Н. СОЮЗУ

ҐАРИСБУРҐ (ПА.) — Вівторкова сесія XX. головної конвенції У. Н. Союзу почалася відчитанням листи делеґатів і протоколів. Після цього відчитано привіти, телеграми й письма, вірші, що наспіли на конвенцію в незвичайно великому числі від ріжних організацій, церков, діячів, духовних і світських.

По цих формальностях приступлено до звітів головних урядників. При тому всі урядники згодилися не перечитувати своїх звітів з книжки звітів, котру дістали делеґати, а подати лише наймаркатніші частини звіту та пояснення, потрібні для зрозуміння звітів.

ГОЛОВНИЙ ПРЕДСІДНИК М. МУРАШКО ВИКАЗУЄ ЗРІСТ У ЧЛЕНАХ І ФІНАНСАХ.

Микола Мурашко, головний предсідник У. Н. Союзу, в своїм звіті зазначив, що від 1. січня 1937. до кінця грудня 1940. року зросло число відділів У. Н. Союзу на 23% Число членів, що від 1. січня 1933. року до 31. грудня 1936. року було зменшилося на 5%, в часі від 1. січня 1937. року до 31. грудня 1940. зросло на 25%.

У своїй фінансовій господарці уряд У. Н. Союзу, не дивлячися на некорисні зміни в фінансовій господарці Америки, придбав за 4 роки з інвестицій та з виміни чистого зарібку, поза одержані належні відсотки, $50,144.98. Всі інвестиції з посмертного і інших фондів принесли У. Н. Союзові кожного року пересічно 4.11%. З 112 морґеджів „Федерел Гавзінґ Адміністрейшен" і 117 індивідуальних морґеджів, які мав Союз, всі, кромі одного, поплатили свої зобовязання. Власні реальности принесли У. Н. Союзові відсотків $215,-240.34. За чотири роки майно У. Н. Союзу зросло на $1,436,-861.08. Зріст числа відділів, зріст числа членів і зріст майна У. Н. Союзу вказує на великий поступ організації за останні чотири роки.

Далі головний предсідник М. Мурашко подає звіт з виконан[illegible] останньої конвенції про передання „Свободи" Українській Пресовій і Книжковій Спілці, про злуку Згоди Братств з У. Н. Союзом, про видавання історії України по англійськи й виклади про українську культуру на Колюмбійськім університеті, про заряд фондів Сиротинця та про політичну співпрацю українських запомогових організацій у конгресовому комітеті.

ЗАСТУПНИК ГОЛОВ. ПРЕДС. ГРИГОРИЙ ГЕРМАН присвятив більше уваги розвоєві спортової акції при У. Н. Союзі та її впливові для організування нових членів.

ЗАСТУПНИЦЯ ГОЛОВ. ПРЕДСІДНИКА МАРІЯ МАЛЄВИЧ підчеркнула, що це вперше в історії Союзу вона, жінка, засідала в екзекутиві У. Н. Союзу та вирішувала разом важні справи.

ГОЛОВ. РЕКОРД. СЕКРЕТАР ДМИТРО ГАЛИЧИН у своїм звіті виказував, що У. Н. Союз по довгих шуканнях організаційних доріг нарешті усталився й, ставувши на твердий організаційний шлях, почав прекрасно свобідно розвиватися без ніяких нутрішних потрясень, пореміи та обмежень.

З початком січня 1937. року У. Н. Союз мав повнолітніх членів 21,919. При кінці 1940. року він мав їх 28,431. Головний рекорд. секретар показує на заходи коло втримання членів, що приступили до організації.

У Молодечім Департаменті мав з початком січня 1937. року 8,416 дітей. З кінцем грудня 1940. року було в Союзі всіх дітей 9,736.

Головний рекордовий секретар аналізує цей приріст та приписує його оживленій Союзовій активности, спортовій акції серед молоді, впливові пресових органів, та поширенні членських привілеїв, що передовсім промовляли до тут родженої молоді. Він дає признання урядникам і організаторам.

Він присвячує спеціяльну увагу організаційній акції в Канаді.

ГОЛОВНИЙ ФІН. СЕКРЕТАР-КАСІЄР РОМАН СЛЮБОДЯН ПРО МАЄТКОВИЙ ЗРІСТ СОЮЗУ.

Звіт головного фінансового секретаря-касієра був зладжений на основі загальних річних замкнень, які цей уряд У. Н. С. предкладає кожного року асекураційним департаментам ріжних стейтів Злучених Держав і провінцій Канади, в котрих Союз робить бизнес; до цих звітів додається ще такі табелі приходів і розходів, які є потрібні для вжитку делеґатів і членів Союзу.

Посмертний фонд Союзу на початку 1937. року виносив $3,407,236.20, до кінця 1940. цей фонд мав приходу $6,325,430.57.

За час від 1937. до 1940. року виплачено членам з фонду посмертного разом $1,040,890.80. Зо запомогового фонду виплачено $96,457.04. З народного фонду $20,708.11, зо сирітського $69,195.27.

Посмертний фонд нових родів обезпечення збільшився на $1,428,672.13, посмертний фонд старого роду обезпечення на $1,201.17, запомоговий фонд на $2,712.14, посмертний фонд Молодечого Департаменту на $90,067.76. По відтягненні виплат з фондів показується, що фонди У. Н. Союзу (майно) зросли за 4 роки на загальну суму $1,436,861.08. Разом майно старших членів і Молодечого Департаменту Союзу виносять учас конвенції $5,926,167.04.

НІМЦІ ХОЧУТЬ ЕКСПЛЬОАТУВАТИ УКРАЇНУ?

ВАШИНҐТОН. — З Берліну доносять, що німці зажадали від Сталіна дозволу на цілковиту експльоатацію України та других частин СССР. Від якогось часу йдуть тайні переговори між німцями та большевиками в справі України; коли ці переговори стали на мертвій точці, німці почали грозити ужиттям сили й почали громадити численні війська на советській границі. Якщо Сталін не уступить Гітлерові, то біжучого літа, твердять ці самі звідомлення, прийде напевно до війни між Німеччиною та Советським Союзом.

Ці самі звідомлення стверджують, що нагла утеча Геса, як рівнож остре заперечення в Берліні про стрічу Гітлера зо Сталіном, вказують на швидкий зріст та незадоволення в Німеччині з теперішньої про-большевицької політики Гітлера.

НІМЦІ КАТЕҐОРИЧНО ЗАПЕРЕЧУЮТЬ СТРІЧУ ГІТЛЄРА ЗО СТАЛІНОМ

БЕРЛІН. — Уповажнені німецькі кола катеґорично заперечили, начеб то Гітлер мав в короткому часі стрінути Сталіна. Вони заявили, що такі поголоски є „дурною" видумкою.

ЛІГАЙ ПЕРЕСТЕРІГАЄ ПЕТЕНА

ВІШІ (Франція). — Американський амбасадор Лігай в пятьдесять-мінутовій авдієнції у маршала Петена перестеріг французький уряд перед далекойдучими наслідками, якщо Франція буде помагати Німеччині проти Англії.

Амбасадор Лігай відвідав маршала Петена якраз перед поворотом віце-премієра Дарляна, що мав привести нові пропозиції від Гітлера в справі німецько-французької співпраці.

АНТЕ ПАВЕЛІЧ НА „ЧОРНІЙ ЛІСТІ" КОМІТАДЖІВ

БУДАПЕШТ (Мадярщина). — Д-р Анте Павеліч, що в 1934 р. плянував та виконав при помочі своєї організації „Усташі" замах на короля Олександра, а тепер є шефом „Незалежної Хорватії", найшовся на „чорній лісті" сербських та македонських комітажів. Між тими, що мають впасти з рук комітажів, є ще Славко Кватернік, помічник і премієр Павеліча, б. міністри Югославії Драґіша Цветковіч та Олександер Цінкар-Марковіч, та других 14 хорватських лідерів.

ОТТО ШТРАСЕР ПРО ВТЕЧУ ГЕСА

МОНТРЕАЛ (Канада). — Отто Штрасер, бувший співтовариш Гітлера, з котрим він розійшовся ще в 1933. р., заявив, що втеча Геса це многомовний факт розкладу гітлерівської партії. На його думку, Гес втік на час перед „ліквідацією". Він рівнож заявив, що незадовго почнеться страшна гризня між Гітлеровими ривалями й що на його думку маршал Ґерінґ давно плянує перебрати владу в руки армії та розігнати націстичну партію.

Штрасер думає, що такі його сподівання можуть видатися фантастичними, але на його думку „теперішня війна є рівнож фантастичною, а чоловік, що її почав, є найбільш фантастичний з усіх".

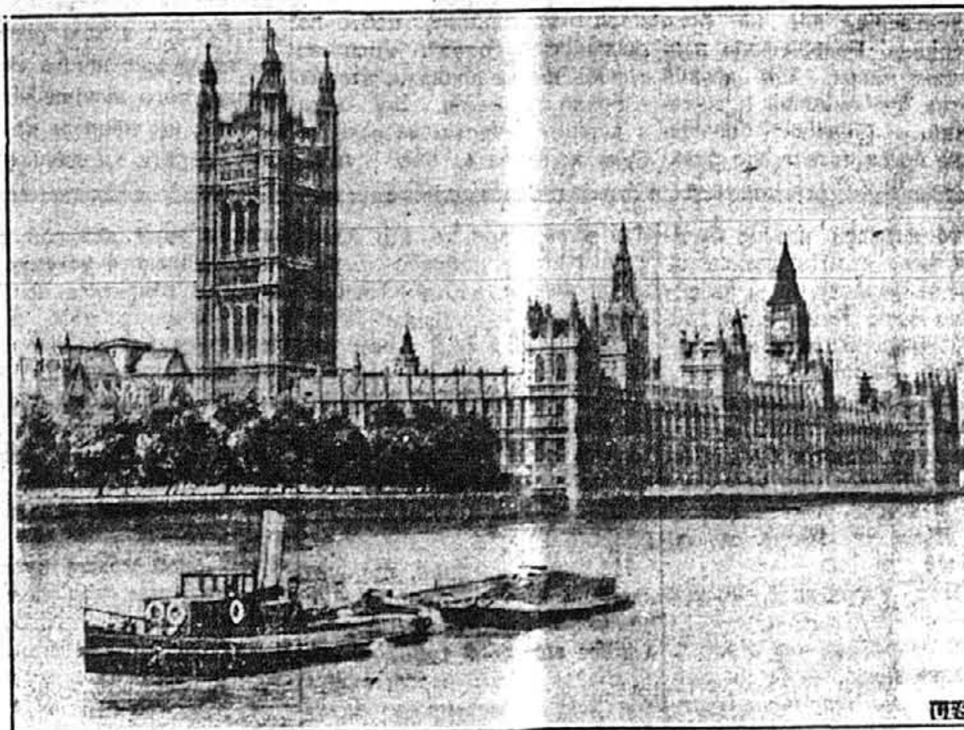
ІТАЛІЯ СКРИВАЄ ВІСТКУ ПРО УТЕЧУ ГЕСА

РИМ. — Коли цілий світ розгадує таємничість втечі Геса, то італійська фашистівська преса нічого не подала про цю найбільш сензаційну подію останнього часу. Щойно два дні пізніше італійські ґазети подали в кількох рядках, що Гес полетів шукати перемиря з анґлійцями.

ЯПОНІЯ ЗДИВОВАНА, МОСКВА МОВЧИТЬ

ТОКІО. — Вістка про втечу Рудольфа Геса поділала дуже пригноблюючо на офіціяльні кола Японії. Багато з провідних японців прямо не вірило в його утечу.

МОСКВА. — Московська преса передала комунікат про втечу Геса без жадних вияснюючих коментарів та пояснень.



БРИТІЙСЬКИЙ ПАРЛЯМЕНТ ЖЕРТВОЮ ЛЕТНИЧОГО РЕЙДУ.—Націстичні бомби попали й на цю гарну будівлю британського парляменту й знищили зовсім палату послів. Вежа Вікторії (наліво) теж ушкоджена, як також вежа направо з славним на весь світ годинником, званим „Бин Бен".

ГОЛОВА КОНТРОЛЬНОЇ КОМІСІЇ ДМИТРО КАПІТУЛА

зложив загальний звіт контрольної комісії, а після нього кожний член комісії подав спеціяльний звіт з тої ділянки, яка була йому спеціяльно приділена.

Потім наступили звіти поодиноких головних радних і за тим їм усім уділено вотум довіря і приступлено до подробичної дискусії над звітами головних урядників.

Дискусії над звітами головних урядників були дуже оживлені. Зголошувалися до них велике число делеґатів зо запитами, що давало нагоду вияснювати вповні всі неясні справи.

Підчас дискусії над звітом Миколи Мурашка, головного предсідника Союзу, прийшло до широкої дискусії над політичними справами, в котрих вияснювано ідеольоґію Союзу й Свободи так супроти Злучених Держав, як і супроти старого краю. Стверджено, що Союз і Свобода стояли за демократичну ідеольоґію.

СОВЄТИ ПРИГОТОВЛЯЮТЬ ОБОРОНУ УКРАЇНИ

ВІДТЯГАЮТЬ ВІЙСЬКА З БЕСАРАБІЇ ЗА ЛІНІЮ ЛЬВІВ-ОДЕСА.

БЕРНО (Швайцарія). — Добре поінформовані дипльоматичні жерела подають, що начальне командування червоної армії поспішно приготовляє оборону України та будує укріплення вздовж Дністра, що відповідають стратеґічній лінії Львів-Одеса.

Для тої цілі большевики відтягнули значні сили з Бесарабії, яку, згідно з одержаними інформаціями, большевики не думають обороняти. В опінії большевиків, Бесарабії не можна оборонити перед евентуальним німецьким нападом; тому там большевики оставили всего 60,000 війська, а решту стягнули за Дністер.

Ціла Україна перемінена в военний табор.

Залишаючи Бесарабію без відповідної підготовки, большевики зате сконцентрували значні сили на Україні, цебто на схід від Дністра та будують поквапно оборонні укріплення. Від березня там стягнено до 25 нових піхотних дивізій та велику скількість літаків і танків. Вздовж Дністра будують москалі танкові перешкоди, засіки й пр. Большевики числяться з можливим і скорим нападом німецької армії, яка, згідно з їх обчисленнями, буде уживати відомої „ножицевої тактики" ґен. Гофмана з 1918 р.

Що змушує большевиків до так поквапної оборони?

Москва, як доносять, цілком здає собі справу з того, що її грозить з боку Німеччини, й що вона більш як певно знає, що її прийдеться воювати за Україну. Не дивлячися на всякі жести та заперечення про добрі відносини між Гітлером і Сталіном, большевики переконані, що їм прийдеться боронити Україну вже в найблищій будучності. Вони також не спускають з очей цього факту, що лідер противбольшевицької румунської Залізної Ґвардії Горія Сіма, перебуває тепер в Мадярщині в сталому товаристві високих німецьких старшин. Большевики думають, що він прийшов до якогось порозуміння з мадярами в справі Семигороду, а цілу свою активність зверне проти Совєтів.

РУХ НІМЕЦЬКИХ ВІЙСЬК В НАПРЯМІ РУМУНСЬКО-СОВЄТСЬКОЇ ГРАНИЦІ.

АНКАРА (Туреччина). — З усіх осередків Балкану приходять алярмуючі вісти про громадження значних німецьких військ у Румунії, напроти советсько-української границі. В Молдавії є повно німецьких механізованих частин, а одну механізовану дивізію перекинули німці на північ від устя Дунаю. В гирлі Дунаю сконцентрували німці значну частину своїх та румунських фльотиль, як рівнож субмарини.

Дипльоматичні кола є переконані, що це є або шантаж збоку Гітлера, який настрашенням хоче здобути від Сталіна доступ до нафтових жерел в Грозьнім, Баку й Батум, або це дійсна підготовка до нападу на СССР.

„Я ПРИБУВ СПАСТИ ЛЮДСТВО" — КАЖЕ ГЕС АНҐЛІЙЦЯМ.

ЛОНДОН. — Сензаційна та таємнича втеча гітлерівського депутата та міністра Німеччини, Рудольфа Геса до Анґлії, не перестає інтриґувати цілий світ. Гес заявив анґлійцям, що він „прибув до Анґлії, щоб спасти людство" від руїни. Він твердить, що політика Гітлера веде Німеччину та цілий світ до руїни, а причиною його втечі малоб бути це, що Гес не хоче брати відповідальности за судьбу Німеччини.

Як доносять анґлійські офіційні звідомлення Гес є непримиреним ворогом Росії, й тому опонував зближенні Гітлера зо Сталіном. Він був за негайним нападом на большевиків, а за чесне та справедливе замирення з Анґлією та Америкою. Передчуваючи, що Гітлер може знищити його, щоб переконати Сталіна про свою щирість, Гес рішився до втечі. Анґлійці твердять, що Гес привіз зо собою неоцінені інформації й що його приїзд „важніщий як велика виграна на полі битви".

„ГЕС НЕ ЦІЛКОМ ЗДОРОВИЙ В ГОЛОВІ" — КАЖУТЬ НІМЦІ.

БЕРЛІН. — В Берліні твердять, що Гес ділав під впливом умового замішання та що його акт не є виявом нормальної людини. Німецькі чинники признають, що Гес хотів своїм пожертвуванням привести до замирення між Анґлією та Німеччиною, щоб тим робом „спасти Британську Імперію від цілковитого знищення".

Гітлер конферує зо своїми провідниками.

Гітлер відбув тайну нараду зо своїми провідниками, які, як подає офіціяльний комунікат, запевнили його про певну та скору побіду над Англією.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.
Письменний текст оголошення мае бути в адміністрації 48 годин перед виходом числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.
За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

Треба Тверезого Погляду

Відомий европейський кореспондент поважного бостонського щоденника „Крисчен Сайенс Монітора", Вилiєм Генрі Чеймберлин, подав був недавно в великому журналі Гарпера прецікаву лісту обманств і брехонь німецького канцлера Гітлера. Прочитавши статтю, читач мусить собі признати, що для їх перечислення треба справді доброї памяти. Та неменше доброї памяти треба для того, щоби перечислити ці самодурні вірування, які американська публика принимала за святу правду.

Робить їй цю прислугу відомий тижневик „Ню Репоблик", збираючи в один реєстр всі ті вірування, якими послугувалися американці для того, щоб вибавитися від натиску неприємних фактів.

Всі ці вірування мають у собі одну спільну ціху, а саме вірування, що випливає з бажання. Між цими віруваннями є переконання, що в війні, коли гудуть гармати, голими словами можна теж багато зробити. Далі йде вірування, що відповідне військове узброєння може заступити відвагою, завзяттям, енергією. Далі йде вірування, що геройська невдача може заступити перемогу. Частиною цеї неправди є віра, що геройський відступ рівняється перемозі.

Журнал звертає увагу в повну фальшивість усіх подібних вірувань. Вірити в них це чисте самодурство. Гітлер завдячує свої перемоги не стільки своїм брехням скільки тому, що його противники дурили себе власне такими фальшивими віруваннями.

Попавши в звичку приймати фалшиві вірування, аліянти приймали вже про самого Гітлера й про Німеччину цілу низку фалшивих вірувань. Наприклад, що Німеччині не стане гроша. Або нафти. Або жовнірів. Або поживи. Чейже дотеперішні успіхи Німеччини повинні навчити аліянтів, що всі ці вірування виходили з їх власного бажання, щоби так було, а не з живої дійсности.

„Ню Репоблик" виходить зо заложення, що американці хочуть упадку Гітлера. Та здобути перемогу над Гітлером не буде можна так довго, поки американці будуть приймати за правдиві факти не те, що справді є, а те, що їм бажалося би бачити. Журнал звертає увагу, що якаб сумна не була дійсність, все таки лише з неї треба виходити при укладанні плянів, а не з неіснуючих фактів, з уяви, подиктованої нашими почуваннями чи настроями.

Дехто каже, що американці не підуть воювати, як вони будуть припускати програну. „Ню Репоблик" хоче перемоги над Гітлером, але, каже він, як американці є такі, що вони бояться війни, в якій можна програти, то й тоді треба брати цей факт за основу своїх плянів, а не закривати цього факту перед американцями й укладати пляни війни, гейби американці дуже хотіли війни.

Як американці справді не хочуть воювати, то най вони краще скажуть собі, що вони годяться на панування Гітлера над світом. Коли вони цього не можуть сказати, то най вони це візьмуть за основу своїх плянів і візьмуться щиро до діла, щоб зробити панування Гітлера неможливим.

ОЧЕВИДЕЦЬ ПРО ТЕ, ЩО ДІЄТЬСЯ В ЗАХІДНІЙ УКРАЇНІ

ВІД РЕДАКЦІЇ:—На днях прибув до Злучених Держав молодий американець українського роду, що перебував довгі роки на Західній Україні, покінчив там вищі школи і брав активну участь в культурно-національному українськім життю. Приглянувся він добре давній польській владі, як теж був свідком півторарічної московської господарки на західньо-українських землях. Імени очевидця не подаємо зо зрозумілих причин. Спостереження цього американського громадянина подаємо в серії статтей, з яких та є друга.

II.

Азійська Дич Іде Визволяти „Єдинокровних Братів Українців і Білорусів"

„Поміч" полякам та „визволення" українцям!

Ніхто з українців не сподівався, що большевики нападуть на Польщу зо сходу. Принайменше того не сподівалися селяни, тимбільше, що німецька армія наступала дуже скоро в напрямі Львова та Тернополя і не потребувала помочі з боку Советів. Знову, як вже ми згадували передше, польське радіо безнастанно повідомляло, що червона армія йде полякам на поміч. А як в неділю, 17-го вересня 1939 року, большевики перейшли Збруч, то польське радіо закликало населення до „гостинного принятя союзників". В ту саму неділю, пополудні, появилися в Тернополі перші большевицькі повзи. Слухаючи урядових звідомлень, місцеві поляки повиходили витати большевиків з цвітами та хлібом і сіллю. І багато польського війська приглядалось приходови большевиків, бо не всі встигли втекти в напрямі Румунії. А большевики дивно поводилися. Вони, видно, не сподівалися такого принятя, бо навіть не відважувались входити з людьми в розмови. Побачивши нових гостей-окупантів, я відійшов з ринку. За кілька хвилин залунали стріли в середині міста. Відтак почалася грубша стрілянина. Це протестували польські старшини проти розброювання їх большевиками. Бо червоні, як тільки примостились у Тернополі, зараз кинулися на польських старшин. Почали поголовно здирати з них зброю, мундури, відривати гудзики, а вкінці арештувати. Деякі, горячіші старшини почали стріляти з револьверів, але це було безуспішне. Большевиків найшла така хмара, що всякий спротив був смішний і недоцільний. (Пізніше большевицька преса писала, що большевики „штурмували" Тернопіль, що було очевидно, неправдою).

Цікава річ, що деякі большевицькі старшини, при зустрічі з українцями, говорили отверто, що вони „прийшли визволяти єдинокровних братів українців і білорусів від польських панів". Вони запевняли, що вони не хочуть Галичини, а прийшли „помогти українцям збудувати самостійну державу, яка буде в тісному союзі з СССР". По тім, коли поможуть установити „владу селян та робітників", заберуться назад тамтуди, звідки прийшли.

Розуміється, що не було таких наівних, щоб вірили тим большевицьким говоренням. Всі знали, що судьба української землі припечатана бодай на так довго, доки не скінчиться ця війна і не настане новий порядок.

Відношення большевиків до українців.

По наказу згори, большевики відносились до українців дуже обережно та делікатно. Відразу пустили в рух пропаганду, машину, що мала настроїти відповідно українське населення. Зараз за армією прийшла хмара всяких комісарів, агітаторів, міліціонерів, та вкінці прибула й ославлена НКВД (Народній Комісаріят Внутрішніх Дел, цебто ГПУ). Щоб зєднати собі біднійше населення, було першим кроком большевиків парцелювання панських та церковних маєтків. Від дідичів забрано все рухоме й нерухоме майно. Смішні виглядали ці большевицькі парцеляції! Дано по корові, коневі, курці чи качці, а відтак по моргові чи два поля на родину, цебто на скількість „голов". Ліси не тільки, що не роздали, але ще забрали від селян. Бо один з перших декретів на селі, це була конфіската або „удержавлення" всіх лісів. В тому хаосі большевицької адміністрації помагали новим господарям поспішно зорганізована льокальна міліція, зложена з українців, поляків та жидів. Через кілька тижнів, по приході большевиків, комісарі полювали на польських старшин, поліціянтів та дідичів. Цих останніх вбивали, як опісля оповідали нам люди з інших околиць. Одначе в Бережанщині чи Тернопільщині ми цього не бачили.

„Вибори" та плебісцит.

Таке, менш-більш толерантне поведення большевиків з українцями тривало дуже коротко, бо заледви всього один місяць, цебто до т. зв. виборів, що відбулися 22-го жовтня 1939 року. Кандидатів іменовано згори, ніхто не знав, звідки большевики повишукували тих кандидатів на депутатів у верховні ради СССР та УССР. Знаю цілком позитивно, що многі з тих „кандидатів" дивувалися самі, звідки їх імена попали на списки кандидатів. Мабуть большевики взялись за підступ і допускали спочатку і таких, що не були комуністами. З Тернополя було вибрано Зену Заворотюківну, електромеханіка Луцишина та Скочиліса. Всі вони не були ніколи комуністами. Подібних „вибрано" на провинції та в інших округах.

„Виборча" процедура була дуже простою. „Виборчі" льокалі приміщено в школах чи якихсь інших більших будинках. „Виборчі" комісії видрукували готові картки з назвищами кандидатів, які вкидувано до пачки. Хто не хотів такого чи іншого кандидата, цей вичеркував небажаного кандидата. Зараз таки про цій пачці, де вкидувано картки, приміщено було буфет з водкою та ковбасою. Виборців частували комісарші та жінки большевицького адміністративного персоналу.

В такий самий спосіб відбувався кілька тижнів пізніше й „плебісцит", з тою ріжницею, що тепер вже нічого не счеркувано; кого пізніше відшукало ГПУ, що написав на картці „ні" (проти прилучення Західньої України), того більше вже не бачили в селі.

Щойно тоді почався основний зворот у відношенні большевиків до українців. На арену входить безпощадне та страшне ГПУ, або як його невинно там називають, НКВД. Це жахлива та страшна інституція. Це спеціяльна держава в большевицькій державі. Її повно всюда. Прим. в Підгайцях, де колись за Польщі був лиш постерунок польської поліції, там тепер стоїть не тільки сильний відділ ГПУ (більше як 400 осіб), але також міліція та червона армія. Міліція має по більших селах т. зв. РКМ (Районовий Комісаріят Міліції).

Отже, зараз по „виборах" і „плебісциті" НКВД почало основну чистку всього, що українське. Позамикано відразу всі читальні „Просвіти", кружки „Рідної Школи" та „Сільського Господаря", як також всякі інші культурні чи спортові організації. Кооперативи відразу попереіменовано на „лавочки", цебто на совєтські кооперативи, куди впаковано „довірених" людей.

Дико та жорстоко розправлялися члени НКВД з українськими бібліотеками. Спеціяльні агенти казали зносити всі книжки для перегляду. По такому перегляді, звичайно не оставляли ні одної книжки, буквально, ні одної, а все скидували на авта та кудись вивозили.

На мітінґах почали щораз більш отверто виступати вже не тільки проти українських націоналістів, але взагалі проти українців. Пригадую собі добре, що в Тернополі, на одному мітінґу говорив капітан-москаль, що **„тут не було ніколи жадної України і ніколи її не буде"**. Треба було бачити не тільки здивування українців, але також поляків та жидів, що те почули. Ніхто з них такого не сподівався... Ще недавно говорили вони, що прийшли „визволяти українців на їхній землі", а тепер уже говорять, що це не є українська земля!

За яких пять до шість тижнів почалися арешти українців. За той час НКВД вже була в посіданні списків всіх активних українців. Шукали в першу чергу за націоналістами з рядів ОУН, відтак за ундистами й радикалами. Пригадую, що поміж першими арештованими в Тернополі був д-р Сіяк, по якім і слід застиг. В Підгайцях арештували дир. Івана Данькова (про нього була вже мова), який таки й помер в тюрмі НКВД в Підгайцях.

НКВД Деморалізує українців конфідентами.

Найстрашнішою зброєю НКВД в боротьбі з українцями являється провокація та конфідентство. Майже кожнього беруть агенти на комісаріят та просто пропонують йому шпигунську роботу для ГПУ. Знаю численні випадки, де жертвою падали порядні люди, досі всіми шановані. Колиб я не мав досвіду на власній особі, то можливо й сам не так легко був би вірив слухам про розкладову роботу НКВД.

Одного разу, коли я вернув на своє помешкання, застав я там висланника НКВД, який чемно попросив мене зайти до комісаріяту на „розмови". Я відразу відгадував, про що тут мова, однак відмовити було неможливо, бо коли я сам не піду, то мене завезуть...

В кватирі НКВД зустріли мене ще два інші агенти. Треба знати, що не легко то дістатися до середини НКВД. Кожний, що входить, мусить зайти до „бюра пропусків" по спеціяльну картку, а щойно відтак через узброєні сторожі може ввійти до середини. При вході агенти записують час входу на одержаній картці, як також зазначують, коли дана особа опускає будинок НКВД.

Мене просили чемно сісти та почали відразу говорити про справу, а саме, що вони чули, що я інтелігентний, добре визнаюся в обставинах, маю багато знакомих товаришів, тому вони пропонують мені виїмково (!) почесне становище „секретного сотрудника" (сексот — совєтський тайний агент) НКВД. Коли я зразу почав відмовлятись, вони мене відразу успокоювали. Твердили, що це нічого злого, бо це служба „великому Сталіну"; по друге, вони мене обдарують грішми та всякими привілеями... Я протестував рішуче, твердячи, що я є американським горожанином і скоро виїду до Америки. На це вони всі розсміялися, та заявили, що як вони схочуть, то я вже ніколи [illegible] Америки.

Я дальше стояв на свому, що грошей не потребую, а співпрацювати з НКВД не буду, бо я не є горожанин СССР, але американець. Тоді цей, що мене запитував, взлостився та кинув пером на стіл. Перо держав він для мене, щоб я підписав заяву моєї „співпраці" з НКВД.

По хвилі, він поліпшав наново. Сказав, що жалує, що я відкидаю так легкодушно таку велику нагоду (!)... Але просив мене, щоб я підписав заяву, що про нашу розмову нікому не скажу. Очевидно, на це я згодився. Та яке було моє велике здивування, коли він відчитав мені довгу заяву, де було сказано, що я „добровільно" буду інформувати НКВД про всіх моїх товаришів чи знакомих... Ще передтим цей агент сказав, що називається **Пінхасек**, якого я мав контактувати через почту під кличкою „До востребования", І. Б. В „бумазі" сказано, що за зломання умови, я відповідатиму перд військовим судом.

Я побілів. Завагався, що маю робити..: Вони повторили мені, що як вони захочуть, я до Америки не поїду... Я підписав „бумагу" та скоро вийшов з будинку НКВД. Було це 16-го січня 1940 року.

Щойно в дома я зрозумів, в яку велику небезпеку я себе запхав. Докори сумління не давали мені спокою. Та я потішався думкою, що скоро дістану пашпорт з американської амбасади в Москві й ГПУ нічого мені не зробить. Для більшої безпеки я виїхав з Тернополя. Показався я там щойно пізною весною 1940. Тоді довідався, що за мною приїздили багато разів агенти НКВД. Раз питали мого товариша, якого помилково взяли за мене, бо ми були однакового росту та мали зближені родинні призвища. Казали, що

(Продовження на ст. 3-тій)

АНДРІЙ ЧАЙКОВСЬКИЙ.

БОГДАНКО

Історичне оповідання з другої половини XVI століття.

(12)

— Хай Богданко буде наказним! Хай він поведе нас! — сказав один козак, і всі на це пристали.

Богданка заскочив цей несподіваний вибір. Він у першій хвилині не знав, що йому робити.

Тоді один старший козак шепнув йому на вухо:

— Скидайся до трьох разів...

Богданко вийшов на середину кола:

— Панове отамання, і все славне товариство! — почав він казати. — Не робіть цього, не вибирайте мене недотепу, я у справах козацьких, не соромно мені признатися, темний...

— Приймай, коли ми тебе вибрали, — гукали козаки.

— Прошу я вас, братіки, — кричав уже Богданко, — не вллам я вас повести, а ставати потому перед ваш суд, та щоб мені кат легкою рукою зняв мою лицарську голову...

Тепер уже все коло заворушилося. Звідусіль посипались лайки та погрози:

— Приймай, сякий-такий сину, а то ми тебе палицями зо Січі проженемо. Бери булаву!...

За третім разом Богданко згодився, кланявся товариству на всі боки. Кошовий казав принести другу булаву й передав її Богданкові:

— Хай вона веде тебе до перемоги зі славним січовим товариством!

Богдан поцілував булаву і сказав великим голосом:

— Присягаю перед Господом Богом та перед усім славним січовим товариством, що поведу козацькі сили до перемоги і слави, що життя не пошкодую. А колиб не сподобався Господеві цей наш похід, то я певен, що не будете ви мене судити козацьким судом за поразку, бо я на полі бою свою голову покладу, не дозволю знеславити її катівською рукою...

— Не приведи Господи! — загула козацька громада.

Богданко заткнув булаву за пояс, замішався між козацьку юрбу й пішов шукати Петра.

— Щож ти, Петре, на це скажеш?

— Я ще вчора знав, що так буде.

— Я радий, що так сталося, — сказав князь. — Та як собі нагадаю, яка відповідальність на мені, то стає страшно, чи не за багато я вкусив, чи не задавлюся я...

— Тільки такої думки не припускай собі до голови, побратиме. Вона дуже небезпечна, і ти можеш направду пропасти. Коли ти пустишся вузькою кладкою через пропасть, то ніколи не думай, що можеш похитнутися й упасти в безодню. Не думатимеш — перейдеш. Так і тут. Ти маєш вести похід на Крим. Не думай, що орда може тебе розбити, що ти запропастиш і військо й себе самого. Ти думай тільки про те, що йдеш дати татарам доброго чосу[35]) за їх набіги на християнські землі, за кривду, що тобі заподіяли, — а тоді певне переможеш...

Така розумна мова заспокоїла князя.

„Так воно справді", подумав собі, „я йду на Крим, щоб виконати свою присягу, я перемогти мушу".

На нараді врадили, що, поки буде можна, піші козаки попливуть байдаками Дніпром, а кінне військо й таборові вози підуть правим берегом Дніпра аж до переправи через Дніпро. Там зібють великий пором із матеріялу, який повезуть на возах, і поперевозять усе на лівий бік ріки. А як стануть на другому боці Дніпра, пором розберуть і враз з байдаками поховають у Дніпрових закрутах і очеретах. Після того Богданко мав уже вести похід.

*

Козаки уставили вози в чотирокутник по два ряди. Ця рухома козацька фортеця мала бути підставою для їх воєнної дії. Звідсіля мали забирати в міру потреби все, а колиб довелося уступати, сюди мали збиратися всі й шукати охорони поза возами. Це був звичайний випробований козацький спосіб.

Отаман із усею кіннотою пішов на Перекоп...

Була дуже парна втомлива днина. Сонце визирало з туману наче сонне. Людей оволоділа сонність, кожен шукав холоду, деб можна було легчим повітрям подихати. Вулиці міста були пусті. Бездомні собаки лежали попід хатами на вулицях і важко дихали, висолопивши червоні язики.

В таку пору влетіли козаки в город.

— Ріж, бий невіру! — почулися крики.

Сонливі татари вибігали з хат на вулиці й тут таки гинули під козацькими шаблями та списами.

Богданко вирядив дві сотні на другий бік міста, казав обсадити всі виходи, щоб нікого з города не випустити. Татари гинули мов мухи. Козаки кинулися по домах грабувати. Позбігалися християнські бранці-невольники і стали козакам у допомогу: показували домівки своїх панів, деб що запопасти, хапали за зброю й били своїх гнобителів, від котрих зазнали були лиха.

Богданко забув, що він отаман: стинав татарські голови, не розбираючи, чи старий, чи молодий, жінка чи мала дитина. Петро, що скрізь слідкував за побратимом, зжахнувся: підїхав до Богданка й почав його уговкувати:

— Богданку, не забувай, що ти хрещений...

— Ні, Петре, не стримуй мене, я присягав помсту... Перед очима ненька, дитина... Бідна дружина витягає руки по поміч... Хіба моє терпіння зрівняється з тим, що я тепер роблю...

Татари втратили надію на спасіння. Їм залишилось або сховатись під землю, або втекти з города. Кинулися втікати. Та й тут гинули від козацьких шабель. Побачив отаман, що людей по вулицях мов вимело, і зараз догадався, куди вони ділися.

(Дальше буде)

35) Чосу дати — дати научку, прочухана дати.

НА РІЖНІ ТЕМИ

КОМУ НАЛЕЖИТЬСЯ?

Каже Інститут Будучности Американських Індіян, що Америка може сподіватися зросту числа індіян. Мовляв, як індіяни будуть так далі множитися, як вони множаться останніми роками, то незадовго Злучені Держави може будуть мати стільки індіян, скільки було на цій території в час відкриття Америки Колюмбом, себто мало що не 450 літ тому.

За обчисленнями вчених, у 1492. році було на території теперішних Злучених Держав від 700,000 до 800,000 індіян.

Значиться Злучені Держави, що 450 років могли виживити три чверті міліона людей, нині можуть виживити 130 міліонів і то певно краще, ніж у часи Колюмба виживлювала Америка.

АНГЛІЙЦІ И АМЕРИКАНЦІ

У своїй новій книжці про Америку під наголовком "U. S. A. An Outline of the Country. Its people and Institutions, англійський автор Д. В. Броґен каже, що теперішня війна повинна навчити англійців принаймні одного: заставити мешканців Злученого Королівства (Англії) відкрити мешканців Злучених Держав. Це значить: пізнати. Він каже, що англійці мало знають про американців. Звичайно мало-що більше поза те, що вони знають з американських фільм.

На скільки можна пізнати народ з фільм, автор не каже, але дає нам догадуватися, що певно не багато.

В ОДНОМУ КРАЮ, АЛЕ ЗА МУРАМИ

Його книжку, призначену видимо для англійців, прочитати можуть з великою користю для себе американці.

Аджеж і американці не все добре знають свій край. Імігрантські ґрупи живуть кожна в своїй „кольонії", що скидаються на те ґето, в якому німці замикають жидів, а „старі" американці англьо-саксонського роду живуть собі відрубно від імігрантів. Пора їм, як сказав один американець, вийти зо свого англьо-саксонського гета.

ЧОМУ НЕ ВІДВІДУЮТЬ

Каже Броґен у своїй книжці, що американці все таки знають більше про Англію й англійців, ніж англійці знають про Америку й американців.

До війни кожного року тисячі американців відвідували Англію, Шотляндію й Валію. Зате англійці, шкоти й валійці лише дуже рідко відвідували Америку.

Може тому англійці не люблять відвідувати Злучені Держави, що вони не хочуть відвідувати своїх кревняків, що їх покинули?

НЕ ЗОВСІМ БЕЗ ВІДВІДИН

Зрештою, від самого заснування Злучених Держав англійці таки відвідували Америку. Навіть, коли Америки не любили. Наприклад англійський письменник Дикенс пристрасно не полюблював американців, горячих кімнат, ледяної води, але до Америки любив їздити. Любив сюди їздити й Оскар Вайлд. І в наші часи Еліоти. І англійські посли. Нарешті за наших часів у перше Америку відвідав англійський король і королева.

І чи не люблять лишатися в нас? Адже проти Бриджеса треба аж процес робити, щоб його заставити вертатися.

ТАЄМНИЧА ВТЕЧА РУДОЛЬФА ГЕСА

Казочна та неймовірна втеча до Англії одного з найголовніших провідників нової гітлерівської Німеччини, Рудольфа Геса, належить без сумніву до дуже рідких випадків того рода втеч. Бо це не був собі якийсь незнаний чоловік, що тікає перед обовязками військової служби чи перед якоюсь вязничною карою. Ні, це тікає провідник, якого портрети прикрашували доми 85-міліонової Німеччини. Це тікає людина, якої голос є майже рівнозначний з голосом Гітлера. Це співворець великої імперії. Людина, яка по всім сподіванням, мала чого жити.

Та проте Рудольф Гес тікає на узброєному літаку до Англії, тої країни, що веде тепер війну на життя й смерть з Німеччиною, тою Німеччиною, яку Гес разом з Гітлером, Ґерінґом та Ґебельсом будував від 1923 року.

Щож може бути за причина, що цей високий лідер гітлеризму лишає своїх товаришів-лідерів, та тікає до ворожої країни? Чи вірити тим лякопічним вияснениям, що їх подав Берлін, а саме, що Рудольф Гес є умово хорою людиною? Алеж англійський уряд рішучо заперечує, начеб Гес був умово хорий; навпаки, як подає американська преса, лікарські оглядини ствердили понад всякий сумнів, що Гес умово здоровий.

Лишається отже другий здогад, а саме, що Гес втік з Німеччини, бо боявся, що невблаганна рука Гітлера потягне його, що йому евентуально грозить те саме, що в 1934 році ген. Шляйхерові та сот. Ремові, котрі були вистріляні разом з десятками других високих гітлерівців за опозицію проти Гітлера. Отже, чи був тепер Гес рівнож в опозиції до гітлерівського режіму?

Поки що не знати, чи він був в опозиції.

Навпаки, від самого початку його співпраці з Гітлером, Гес був його найльояльнішим співробітником. Він помагав Гітлерові орґанізувати відомий „пуч" в Мінхені в 1923. році, вони оба сиділи в тюрмі, а відтак Гес був першим секретарем та адютантом Гітлера. Гес був тим, що стояв все найближче Гітлера в його бурхливій боротьбі за владу. Це рівнож Гес був дорадником в кровавій „чистці" в 1934. року й це був він, що піддавав проєкти проти-жидівських законів. Коли 1. вересня 1939. року Гітлер пішов війною на Польщу, він назначив Геса своїм другим (по Ґерінґові) наступником на випадок смерти. Від грудня 1933. року, Гес був т. зв. депутатом фірера, цебто особистим представником Гітлера. В такій ролі Гес виконував найважніщі доручення Гітлера, він принимав чужинецьких достойників, що відвідували Німеччину, як Мусоліні, й пр. Всі ці, що знають відносини між найвищими провідниками гітлерівської Німеччини, годяться, що Гес був куди більше відповідний на Гітлерового заступника як Ґерінґ, якому закидують самі німці погоню за титулами та іншими банальними річами.

Коли Гес є цілком нормальним, як стверджують англійські компетентні чинники, то до втечі його спонукало щось більше, ніж страх перед втратою власного життя. Революціонери, які стоять так близько свого ідеалу або здобули, його не так скоро лякаються за своє власне життя. Можна сумніватися, чи Гес, провівши довший час на революційній боротьбі, належить до боягузів.

Отже, загадка лишається не розвязаною? Чи може це дійсно дороговказ для інших німців, що Гітлер веде Німеччину до остаточної зґуби? Чи це протест проти тої війни з Англією, в яку ніхто в Німеччині не вірив й якої ніхто не хотів? Або, чи справді Гес, як сказав амбасадор Галіфакс, побачив на стіні ґрізне „менетекел-уфарсін", яке пише невидима рука Німеччині?

В кожному разі, його втеча викликала небувалий відгук в цілому світі, а може найближчі дні викажуть, що саме криється за тайною третього по черзі лідера гітлерівської Німеччини. Його втеча це великий удар в престіж гітлерівської Німеччини.

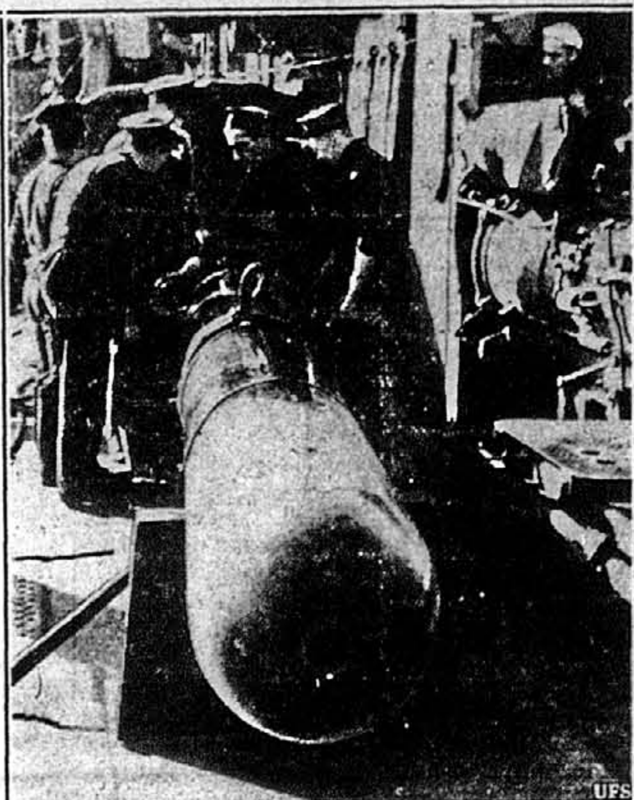
ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ВЕСТ ІСТОН, ПА. — Місячні збори Тов. ім. Богдана Хмельницького, від. 137., відбудуться в неділю, 18. травня, в годині 2. пополудні, в гали парохіяльній. Обовязком кожного члена прибути на збори, бо є важні справи до полагодження. Також буде роздавання чеків-дивіденди з У. Н. Союзу. Довгуючі члени повинні вирівнати свій довг, бо в противнім разі будуть суспендовані. — За уряд: Ф. Саґатий, предс.; М. Підгайний, кас.; М. Колодруб, секр.

АЛЕНТАВН, ПА. — Наступні сходини й наради Бр. св. Архистр. Михаїла, від. 147., відбудуться 18. травня в 2. годині пополудні, 803 Н. Фронт Стр. На цих сходинах роздаватиметься дивіденду. Також буде звідомлення делеґатів з конвенції. Рівнож нагадується, щоб залеглі вкладки були вирівнані на цих зборах. — Йосип Матковський, предс.; Іван Рудакевич, кас.; Іван Федорак, секр.

ОЛИФАНТ, ПА. — Місячні збори Бр. св. Кирила й Методія, від. 86., відбудуться в неділю, 18. мая, зараз по відправі, де звичайно. Проситься всіх членів бути присутними, бо буде, роздання дивіденди. — Гр. Сайкевич, предс.; Петро Польовий, кас.; П. Саламаха, секр.

БЕТЛЕГЕМ, ПА. — Збори Бр. св. Димитрія, від. 288., відбудуться в неділю, 18. мая, в 2. годині пополудні, в звичайнім місці. Проситься членів бути присутними, бо маємо для них дивіденду. — Юрій Забвоцький, предс.; Дмитро Мушастий, кас.; Андрій Даниклюк, секр.



ДЛЯ НІМЦІВ.—Британські моряки десь на морю насмаровують торпеду перед битвою.

(Продовження зо ст. 2-гої)

Очевидець про те, що діється в Зах. Україні

хочуть мене взяти до театральної трупи до Києва. Тому треба їм знати, де я перебуваю. На щастя, товариш не сказав, а я більше не попав в руки „товариша" Піхасека...

Цей особистий досвід переконує мене, що такі методи як зо мною, це ті огидні, якими розточують большевики український нарід. Бо не всі могли бути такими щасливцями, щоби бути американським горожанином. І так є, що слабші характери ломляться... По кого приїжджає авто, того вже більше ніхто не бачить. Про нього не можна навіть розпитувати. Були такі випадки, що люди бачили, як агенти забирали їхніх рідних на їх очах до будинку НКВД, а по хвилі, коли ці заходили там розпитувати за ними, їм відповідали, що про таких людей вони ніколи навіть і не чули й нічого не знають.

Ось так по дуже коротких залицянках большевиків до українців почалися на Західній Україні страшні практики НКВД та цілої перегнилої московсько - комуністичної системи.

СИРАКЮЗ, Н. Й. — Спеціяльні збори Укр. Тов. „Січ", від. 39., відбудуться в неділю, 18. травня, в годині 3. пополудні, в сали У. Н. Дому. Проситься членів прибути точно начас, бо є важні справи, як справа пікніку і ґараджу та багато інших справ, котрі мають на цих зборах вирішитися і полагодити. Неявившийся член буде караний гривною 50 ц., а урядник 1 дол. — За уряд: Я. Трач, предс.; І. Лисюк, фін. секр.; А. Кудлик, кас.; І. Каменюк, рек. секр.

ВІЛКС-БЕРРІ, ПА. — Місячні збори Бр. св. О. Николая, від. 99., відбудуться в неділю, 18. мая, зараз по Сл. Божій, в гали церковній. Проситься членів, щоб були присутні всі, бо секретар уже отримав дивіденду чеками для кожного члена. Будуть роздані на зборах. Проситься членів, щоб платили свої місячні вкладки начас, а не отягалися до кінця місяця. — Уряд.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. — Місячні збори Тов. Єдність, від. 163., відбудуться в неділю, 18. травня, в домі Горожан, 847 Н. Френклин ул., в годині 7. ввечір. Просимо всіх членів і členиць прийти на ці збори, на яких буде: звіт делеґата з конвенції У. Н. Союзу, роздача дивіденди і інші біжучі справи. — Уряд.

ГАМТРАМК, МІШ. — Місячні збори Тов. „Згода", від. 20., відбудуться в неділю, 18. мая, в годині 1. пополудні, в Укр. Хаті, 2240 Ґрейлінґ, Гемтрамк. Проситься всіх членів прибути на збори, бо секретар отримав дивіденду і роздасть її по зборах членам. Як вернуться делеґати з конвенції, то дещо нового почуємо. — Йосафат Прихідко, рек. секр.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ.

Шевченківський Концерт.

В кожнім закутку світу, українці в дану пору святкують Свята Шевченка. Також в нашій громаді ми не забули за ту національну традицію і стараннням нашої громади відбувся 6. квітня ц. р. в нас в українській гали на Стейт вул. Шевченківський Концерт.

Вступне слово виголосив наш отець нарох І. Шуховський. Хор Боян під проводом нашого учителя С. Грабара відспівав „Заповіт" Шевченка, по чім виконав також декілька пісень. Дві пісні виконав сольо п. Іван Будняк. Реферат про Шевченка виголосив п. В. Кедровський. Гарні декламації виголосили члени з молодечого хору: панна Вовк, п. Ошуст, панна Макар, Андрусячко. По відспіванні одної пісні молодечим хором, знов наступили деклямації, які виконали такі шкільні діти: Мощар, С. Ткач, М. Берко, Мелнячкевич, Гавриш, Князь, Петрінко.

Дівочий хор відспівав кілька пісень. При кінці цього свята о. парох Шуховський промовив короткими, але теплими словами до збірки на український каледж у Стемфорді. Збірка принесла $31, які вислано на призначену ціль. Мішаний хор відспівав ще ряд пісень, закінчуючи їх „Ще не вмерла Україна".

Гарасим Мисак.

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН. — Збори Тов. Любов, від. 370., відбудуться в неділю, 18. мая, в церковній гали, 127 Парк улиця, точно в 2. годині пополудні. Пригадується, що буде виплата дивіденди. Проситься прибути начас. — М. Сампара, секр.

ДЕРБИ, КОНН. — Збори Тов. Збори Тов. Укр. Січи, від. 170., відна цю неділю, 18. мая, відложені на наступну неділю, 25. мая. Збори відбудуться в годині 2. пополудні, в галі, де звичайно. Проситься всіх прийти, бо є важні справи до полагодження. Рівнож буде виплачена дивіденда Союзовим членам. — Т. Захаревич, предс.; А. Тапцко, кас.; Ів. Бінковський, секр.

СТЕМФОРД, КОНН. — Місячні збори Бр. св. Архистратига Михаїла, від. 350., відбудуться в неділю, 18. мая, в годині 5. пополудні, в церковній гали, 135 Greenwich Ave. Проситься всіх членів і членниць прийти на збори, бо є важні справи до полагодження. Рівнож пригадується заступникові касієра, щоби заняв місце на зборах касієра, котрий є делеґатом і виїхав на конвенцію У. Н. Союзу. На зборах буде роздавання чеків-дивіденди від У. Н. Союзу. Обовязком кожного члена прийти і забрати свої чеки. — Василь Карий, предс.; Василь Бриян, заст. кас.; Ілько Михайлишин, секр.

МАРІЯ СОКІЛ

славно звісна українська оперова примадонна, яка у неділю, 18. травня, виступить в "CIVIC OPERA" в Шікаґо в головній партії в опері „Галька". Партнером п-і Сокіл буде світової слави тенор Ян Кепура.

ГЕС БУДЕ ПРИВЕДЕНИЙ ПЕРЕД ЧОРЧІЛА

ЛОНДОН. — Урядові англійські чинники заявили, що Рудольфа Геса перевезено в безпечне місце біля Лондону та що в скорому часі Гес буде приведений перед Чорчіла та зложить йому важні та довірочні інформації. Англійці забороняють журналістам відвідувати та випитувати Геса.

КОЖНИЙ СВІДОМИЙ АМЕРИКАНСЬКИЙ УКРАЇНЕЦЬ ПОВИНЕН БУТИ ЧЛЕНОМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.



ВПИСУЙТЕ СВОЇХ ДІТЕЙ В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ І В ТАКИЙ СПОСІБ ЗАБЕЗПЕЧІТЬ ЇХ БУДУЧЧИНУ.

Як Ми Піддержуємо Українську Пресу?

I.

КІЛЬКО ПЛАТИЛОСЯ ЗА УКРАЇНСЬКІ ЩОДЕННИКИ В РІДНОМУ КРАЮ?

НОВИЙ ЧАС

ІЛЮСТРОВАНИЙ ЩОДЕННИК

„NOWYJ CZAS"

ILUSTROWANY DZIENNIK

Nr. 169 (4661)	Lwów, piątek 28-go lipca 1939 r.	Rok XVII.
Ч. 169 (4661)	Львів, пятниця 28-го липня 1939 р.	Рік XVII

Ціна 15 гр.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ: місячно разом з „Всесвітньою Історією" — 3 зл. 40 гр.; чвертьрічно — 10 зл. 20 гр.

У ЛЬВОВІ: місячно з „В. І." й доставою до дому — 3 зл. 65 гр.

ЗА ГРАНИЦЕЮ: разом з „Всесвітньою Історією" чвертьрічно: в Чехії, Словаччині — 65 к.; Франції — 85 фр.; усіх інших краях — 20 зл.

„НОВИЙ ЧАС", Львів, Косцюшка 1 а.

Тел. Редакції: 106-13, 230-13.

Конто П. К. О. Львів 501.565.

РІДНІЙ ШКОЛІ ВИМІНЧУЄ ВАЦЕЙ КУПОН НОВИЙ ЧАС

Цей купон важний до 28-го жовтня 1939 р.

Nr. 173 (15.252).	Lwów, środa 2. sierpnia 1939.	Rok LX.
Ч. 173 (15.252).	Львів, середа 2. серпня 1939.	Рік LX.

Opłata pocztowa uiszczona gotówką

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ ВРАНЦІ. ВИДАННЯ: А.

DILO

Wychodzi codzienn e rano.

Редакція й Адміністрація: ЛЬВІВ. РИНОК Ч. 10. II. ПОВ

Телефон Редакції	246-41
Телефон Адміністрації	229-41
Телефон Друкарні	229-26

Адреса для телегр.: Діло Львів

Конто: П. К. О. Львів 504.060

" Банку Чеських Леґіон Прага „Діло".

Рукописів не звертаємо.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:

місячно (з книжкою)	5.00 зол
чвертьрічно	15.00 "
піврічно	30.00 "
річно	60.00 "

В АМЕРИЦІ 1.50 ДОЛ., У ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ 30 КОР. Ч. У ВСІХ ІН. КРАЯХ 7.50 ЗОЛ. П. ОДИН ПРИМІРНИК 20 СОТ.

ВСІ ТОЧНІ ПЕРЕДПЛАТНИКИ ДІСТАЮТЬ ЩОМІСЯЦЯ БЕЗПЛАТНО КНИЖКУ Б-НИ „ДІЛА" В ОБЄМІ 10—15 АРКУШІВ ДРУКУ.

Це є фотографічна знимка з чолової частини першої сторони двох популярних українських щоденників, що виходили до цеї війни у Львові. На кожному з них подана ціна передплати.

Для порівнання цін треба додати, що в тому власне числі „Діла" з 2. серпня 1939. р. подано в рубриці **БІРЖА: Гроші,** що американський долар рівнається 5.33 пол. злотих. Отже 5 пол. злотих це коло 94 амер. центи. Річна передплата „Діла" виносила 60 пол. злотих, себто понад 11 амер. долярів.

II.

Для викінчення порівнання пригадаймо собі, що член У. Н. Союзу платить за „Свободу" по 30 центів місячно, або $3.60 річно.

Проф. Микола Чубатий.

ОГЛЯД УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ В ІСТОРИЧНОМУ РОЗВОЮ

(З серії докладів на українські теми, що були влаштовані Департаментом Східньо-Европейських мов Колюмбійського університету разом з У. Н. Союзом).

(17)

Українська культура під большевицьким режімом.

Під большевиками українська культура стратила повну свою свободу, культуру поставлено на услугах комунізму. Остала правда, українська форма-мова, одначе накинено культурним робітникам чужий зміст, офіціяльну большевицьку ідеольоґію та її фільософічний фундамент, історичний матеріялізм. В останніх часах і російську національну ідеольоґію, скриту під назвою „радянської культури", „радянського народу".

В імя обективізму слід признати, що положення української культури під большевиками мінялося кілька разів. Загально можнаб цілий дотеперішний понад 20-літній період поділити на дві частини до 1930 року й по 1930 році.

До 1930 року українська національна культура була толерована. Всеукраїнська Академія Наук розвинула навіть дуже інтензивну діяльність на полі українознавчих наук — літератури, історії, історії права, суспільного устрою та економічних стосунків України. Неофіціяльною душею праці академії був проф. Мих. Грушевський.

В р. 1930 по процесі Спілки Визволення України, в якім було замішаних теж кілька членів академії, переведено прямо погром української науки. Найвизначніші представники української науки були відсунені від праці в академії, деякі дісталися до тюрми, другі на заслання, між ними і акад. М. Грушевський. Академію наповнили людьми, що не то в українській науці, але в науці взагалі нічим не зазначилися, али були експонентами комуністичної партії на терені академії. Академію поставлено на услуги комуністичної пропаґанди.

Рівночасно з тим зачала змагатися общерусска струя російського шовінізму. Українську мову штучно зачали по наказу згори наближувати до російської мови. Навіть два попередні видання українсько-російського словника видані Академією Наук сконфісковано як „контрреволюційні". Всеукраїнській Академії Наук в Києві не дозволено відтепер репрезентувати українську науку на міжнародніх наукових зїздах, як було досі. Її стала виручувати в тім російська академія наук, офіціяльно названа Всесоюзна Академія Наук. Вкінці відібрано академії й назву „Всеукраїнської" а надано територіяльну назву „Академія Наук УСРР". Тим сказано немов, що вона не мусить навіть конечно займатися українською наукою, тільки наукою на території України.

Той сам напрям наказано в літературі, мистецтві та в шкільництві. Видячи безнадійність положення для української літератури на Україні під большевиками кінчить самовбивством найвизначніший письменник Східньої України Микола Хвильовий (1933), який в імя старих українських національних традицій голосив орієнтацію української літератури на Східній Україні на західну Европу, а не на евразійську Москву. З тих самих причин покінчив траґічно ортодоксийний старий український большевик комісар народньої освіти України Микола Скрипник (1937). Траґічна смерть тих двох комуністів, але всеж таки українських патріотів, задокументувала систему на Східній Україні під комуністичним режімом.

Не диво проте, що українська культура мусіла як перед світовою війною за царату шукати пристановища для свого розвою на Західній Україні під Польщею, а ще більше на еміґрації.

Українська культура на переддні війни на Західній Україні.

Не зважаючи на непригожі обставини цензури та неприхильну постанову польського уряду до українського культурного життя, на Західній Україні під Польщею, вона таки розвивалася власними духовими та матеріяльними засобами, при частинній матеріяльній допомозі американців українського походження. Наукову працю контролювало як за Австрії та репрезентувало на міжнародніх наукових зїздах Наукове Товариство ім. Шевченка у Львові. Літературну творчість попирало Українське Товариство Журналістів та Письменників, мистецьку Товариство Українських Мистців. Заложена Митрополитом ґр. Шептицьким Греко-Католицька Богословська Академія у Львові стала під опікою Церкви розвиватися в приватний католицький університет. Натомісць культурні робітники, що виеміґрували зі Східньої України, розвивають серед невимовно трудних обставин передовсім матеріяльних доволі живий культурний рух на еміґрації, поза територією українських земель.

Українська культура на еміґрації.

Українські еміґранти зі Східньої України основували в Польщі в Варшаві Український Науковий Інститут, який розвинув видавничу діяльність передовсім на полі статистичних популярних та економічних студій України. Він теж приступив до видавання 16-томового творів Т. Шевченка з науковим коментарем. Нині інститут зліквідований.

Українська еміґрація на території **Німеччини** основувала Український Науковий Інститут в Берліні; його праці обертаються коло історії України, української етнольоґії та фільософії.

На території **Франції** українські еміґранти гуртували свою культурну працю коло Бібліотеки ім. Симона Петлюри, найбільшої української бібліотеки поза Україною. Найвизначнішим представником української науки в Франції став історик Ілля Борщак, автор кількох праць про добу Мазепи та українсько-французькі взаємини.

Найживішим культурним еміґраційним центром показалася одначе Чехословаччина завдяки протекторатови великого культурника словянина президента Томи Масарика. В Празі повстав Український Вільний Університет, Український Педагоґічний Інститут та Господарська Академія в Подебрадах. Кожна та установа видавала аж до останніх часів свої наукові видання. Дослідників української культури гуртувало Українське Історично-Фільольоґічне Товариство в Празі. Політичний упадок Чехословаччини підтяв сильно діяльність згаданих наукових установ.

На терені **Америки** ініціятиву до заложення культурного українського центру дав українсько-католицький епископ Константин Богачевський з Філядельфії, основуючи в Стемфорді, стейту Конетикат високу школу, перші роки Українського Каледжу, бібліотеку та музей української етнографії. Невелика Стемфордська Бібліотека все таки нині є найбагатшою бібліотекою до українознавства на території Америки. Супроти браку обставин для свобідного розвою української національної культури на українських землях, а навіть в більшости дотеперішних еміґраційних центрів Америка стає немов натуральним тереном для створення тут пристановища для української національної культури в часи українського національного лихоліття.

Синтеза української культури та її призначення на сході Европи.

Серед українських учених та письменників останніх років багато говориться та пишеться про віднайдення провідної ідеї, свого роду синтези української культури. Йде теж про віднайдення на тій частині земного гльобу, де живе український нарід її історичного призначення, яке оправдувалоб потребу її самостійного існування для вселюдської цивілізації.

Як пізнали Шановні Слухачі з цілої прелекції українська модерна культура виростає з культурного центра старого Києва, старої культури України Руси. Була це культура грецького типу, східна правда, що до форми, але західня змістом. Вона все навязувала до культури захітньої Европи і звідтам теж асимілювала культурні елементи раз більше раз менше. Тотальний византійський світогляд ніколи на Україні не був домінантним, тому теж українська культура й по уладку Византії мала тенденцію все різко відмежовуватися від московського культурного круга, спадкоємця тотального византійського світогляду на сході Европи.

Як византійська культура виросла зі змішання гелєністичних культурних надбань з оріентальними передньо-азійськими, так само її спадкоємець московська культура виразно підкреслює свій евразійський характер. Молодоросійський національний рух на еміґрації так і назвав себе евразійським рухом; на такім культурнім підложі малоб — по їх думці — відбутися національне відродження російської нації.

Противно українська культура як в минулім так і нині орієнтується на лучність з культурою західньої Европи, за ту свою культурну орієнтацію український нарід вже й приносив жертви — погром українських сил на Лівобережній Україні під кінець 18-го століття, переслідування російським урядом українського католицтва впродовж 100 літ від часів Катерини II. до часів Александра II., в останнім часі смерть Миколи Хвильового.

Західна орієнтація української культури найяркіше є репрезентована українським католицтвом — східна традиційна національна форма (обряд), одначе західний зміст (католицтво). Воно є в силі найуспішніше оборонити окрему індивідуальність української культури, український демократизм, індивідуалізм від евразійської російської з характеристичними її чертами православієм і комунізмом та від польської культури, яка вже й формою належить до іншого круга латинського культурного світа.

Як представник окремого культурного типу, посередього між сходом та заходом український нарід може відіграти ролю помосту в несенні західньо-европейської цивілізації на пограничі полудневосхідньої Европи та передньої Азії. Це його історичне призначення. Воно в силі історично виправдати потребу існування окремого українського національного колективу взагалі. Все, що українців наближує до російського народу православія, абсолютизм, комунізм (та все то, що їх наближує до польського народу латинізація) це все ослаблює український національний колектив, робить його менше відпорним на културну інвазію з московської півночи чи польського заходу.

Такі думки висказувати зачинають українські модерні історики та писателі. Найкраще такі погляди зібрав східньо-український молодий історик та талановитий писатель Юрій Липа в своїм творі „Призначення України", такі теж є провідні думки релігійно-національної ідеольоґії митрополита Андрія Шептицького та цілого кружка молодших писателів та науковців, що громадилися до останніх років біля його особи.

(Кінець).



КОЖНОГО ДНЯ РИБА. — Фінляндія стратила внаслідок війни з Росією 12% своєї продукції мяса й внаслідок того звернулася до моря, щоб добути з нього недостачу поживи. Її рибалки ловлять тепер багато оселедця на Балтійському морю.

НІМЦІ КОНФІСКУЮТЬ ВСЕ МАЙНО В СЕРБІЇ

БУДАПЕШТ, Мадярщина. — Німецька окупаційна армія переводить систематичну конфіскату та реквізиції всего майна в Югославії, не тільки того, що належить до сербів, але рівнож приватну власність чужинців, включаючи американців. Доми, готелі, віллі та публичні установи в Білгороді, Північній та Середній Сербії й Босні є буквально вичищені з умеблювання. Не поминули німці також і тої британської власности, що є під протекцією американської леґації. Німці забирають убрання та самоходи. В Білгороді вони забрали авто першого секретаря турецької амбасади та намагалися рівнож „реквірувати" авта деяких американців, але американці опиралися та заперечували німцям право конфіскувати майно американських горожан. Доми американських дипльоматів перешукують німецькі старшини безустанку та домагаються місця для постою військових. В Дальматії італійські війська полонили 94 анґлійських дипльоматичних та консулярних урядників.

Всякі інтервенції з боку американського посольства досі показалися безуспішними, бо німецький аташе буває все „занятий", так, що тяжко дістати від нього вияснення, чому німецькі війська не респектують прав невтральних горожан в окупованій країні.

ТАРЗАН, ч. 303. Ображена.



Але Тарзеля не відбігла далеко від Тарзана. Вона заховалась і слідкувала за тим, як Тарзан підносився на ноги.



Піднявшись на ноги і оглянувшись довкруги, Тарзан не поспішав за Тарзелею, а пішов в інший бік. Це вразило **дівчину.**



„Чому ти мене не ловиш?" — запитала вона його. Тарзан спокійно відповів: „Я зловлю тебе тоді, коли захочу. А тепер я маю важнішу справу на умі".



Очі Тарзелі заблищали гнівом. „То він думає, що він мій пан! Я покажу йому, хто я!" — думала вона собі в серці.